

Tartu Ülikool
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Haridusteaduste instituut
Klassiõpetaja õppekava

Meeri Roodus

KUNI 13- AASTASTE LASTE VANEMATE HINNANG NENDE LAPSE TEGEVUSELE
SOTSIAALVÕRGUSTIKES

magistritöö

Juhendaja: Piret Luik

Läbiv pealkiri: Kuni 13- aastased sotsiaaltõrjused

KAITSMISELE LUBATUD

Juhendaja: Piret Luik (haridustehnoloogia dotsent, PhD)

.....

(allkiri ja kuupäev)

Kaitsemiskomisjoni esimees: nimi (teaduskraad)

.....

(allkiri ja kuupäev)

Tartu 2013

Sisukord

Sissejuhatus.....	3
1. TEOREETILINE ÜLEVAADE SOTSIAALSÕRGUSTIKE OLEMUSEST JA NENDE KASUTAMISEST KUNI 13- AASTASTE LASTE SEAS	4
1.1. Ülevaade sotsiaalsõrgustike olemuse kohta	4
1.1.1. Populaarsemad sotsiaalsõrgustikud	5
1.2. Vanusepiirang Facebookis	5
1.3. Lapsevanemad sotsiaalsõrgustikes	6
1.4. Riskid ilma vanemliku kontrollita sotsiaalsõrgustike kasutamisel alla 13- aastaste seas	7
1.5. Ülevaade varasemast kuni 13- aastaste sotsiaalsõrgustike kasutajate kohta tehtud uuringutest	9
2. UURIMUS ALLA 13- AASTASTE LASTE VANEMATE HINNANGUST NENDE LAPSE TEGEVUSE KOHTA POPULAARSETES SOTSIAALSÕRGUSTIKES.....	11
2.1. Metoodika	12
2.1.1. Valim	12
2.1.2. Uurimisinstrument	13
2.1.3. Uurimisprotseduur	14
2.2. Tulemused	14
2.2.1. Laste taustaandmed vanemate hinnangul	14
2.2.2. Lapsevanemate hinnang lapse sotsiaalsõrgustike kasutamisele	15
2.2.3. Lapsevanemate hinnang sotsiaalsõrgustike kasutamisega kaasnevatele riskidele	18
2.1. Arutelu	21
Kokkuvõte	23
Summary	24
Tänuõnad	26
Autorsuse kinnitus	27
Kasutatud kirjandus	28
Lisa 1	
Lihthitsents	

Sissejuhatus

Interneti populaarsus kogu maailmas tõuseb iga päevaga. Tänapäeval pakub interneti kasutamine tohutult võimalusi. Olgu selleks siis e-pangandus, tööle kandideerimine või näiteks kohaliku omavalitsuse valimine. Järjest süveneva olulisuse tõttu on internet kättesaadav peaaegu igas Euroopa riigi majapidamises (Hasebrink et al., 2008). Kuigi vanema põlvkonna jaoks on internet tarbeese, mis aitab igapäevast elu lihtsamaks muuta, siis noorema generatsiooni jaoks täidab see pigem meelelahutuslikku ülesannet. Tasakaal interneti positiivsete võimaluste ja sellega seonduvate riskide vahel on alati vaieldav ja sõltub suuresti kasutaja motiividest ja käitumisviisist (Livingstone & Helsper, 2007).

Noorte jaoks on internetist saanud vahend suhtlemiseks, jättes suures osas kõrvale reaalse sotsiaalse elu (Dowell, Burgess & Gavanaugh, 2009). Populaarsed sotsiaälvõrgustikud (Facebook, Twitter jne.) pakuvad võimalust oma eakaaslastega suhtlemiseks, enda piltide üleslaadimiseks, koolitööde üle arutlemiseks, üritustele registreerumiseks ja paljuks muuks. Paljude noorte jaoks on igapäevane interneti kasutamine nii loomulik, et tihti hajub sotsiaalsete piiride tajumine veebikeskkonnas (Hasebrink et al., 2008).

COPPA (*Children's Online Privacy Protection Act*) kehtestab, et igal alla 13-aastaselt sotsiaalmeedia kasutajal peab selleks olema vanema luba (Boyd et al., 2011). Paljudele sotsiaälvõrgustikele tähendaks sellise loa kontrollimine aga lisaressursi kasutamist ja seega on enamustel sellistel lehekülgedel alla 13-aastastel kasutajaks registreerumine üldse keelatud (Hasebrink et al. 2008). See aga ei takista noortel sotsiaälvõrgustike kasutamist, tihti tehakse seda registreerumisel enda vanuse kohta valetades. Šokeeriv on aga see, et enamustel juhtudel aitavad vanusepiirist allapoole jäävatel lastel kontod luua nende vanemad (Boyd et al., 2011).

Teemat on küll laialdaselt uuritud USA-s (Hasebrink et al., 2008; Boyd et al., 2011; Quinn & Oldmeadow, 2013), kuid hiljutised andmed Eesti kohta puuduvad. Autor peab vajalikuks uurida kui palju teavad vanemad nende alla 13-aastase lapse interneti kasutuse kohta ja kas ka Eesti vanemate seas on neid, kes on aidanud enda lapsele sotsiaälvõrgustikku konto luua. Samuti soovib autor teada millised riskid vanemate arvates varitsevad nende lapsi järelvalveta arvutikasutuse puhul. Antud töö eesmärgiks uurida kuni 13- aastaste aste vanemate hinnangut nende laste tegevusele sotsiaälvõrgustikes.

Magistritöö koosneb kahest osast: esimeses osas annab autor ülevaate kuni 13- aastaste laste sotsiaälvõrgustike kasutamist puudutavast teoreetilisest taustast ja juba varem läbiviidud samateemalistest uurimustest, töö teine osa keskendub autori poolt läbiviidud uuringu tutvustamisele ja uurimistulemuste tõlgendamisele.

1. TEOREETILINE ÜLEVAADE SOTSIAALVÕRGUSTIKE OLEMUSEST JA NENDE KASUTAMISEST KUNI 13- AASTASTE LASTE SEAS

1.1. Ülevaade sotsiaälvõrgustike olemusest

Tänapäeval on internet midagi palju enam kui lihtsalt vahend informatsiooni edastamiseks või saamiseks. Viimastel aastatel on kasutusele võetud täiesti uus mõiste- Web 2.0. Web 2.0 saab defineerida mitmeti, kuid üldjoontes tähendab see interneti platvormi, mida iseloomustab passiivse veebitarkvara asendumine kasutajate loodud sisuga (Oxford Dictionaries Online, 2013). Usutakse, et Web 2.0. tulek oli otseseks eelduseks sotsiaälmeedia tekkimisele ja arengule (Kalmus et al., 2009). Terminit UGC (*User Generated Content*) ehk „kasutajate poolt loodud veebisisu“ kasutatakse iseloomustamiseks erinevaid meediavorme, mis on avalikuks kasutamiseks ja kasutajate poolt loodud (Wunsch-Vincent & Vickery, 2006).

Üks Web 2.0 alaliike ongi sotsiaälveeb, kuhu alla kuuluvad ka erinevad sotsiaälvõrgustikud (Youtube, Flickr, erinevad foorumid, blogid jne.). Sotsiaälvõrgustike põhiline eesmärk on koondada kokku sarnaste huvide ja tegevusaladega inimesed ning pakkuda neile erinevaid võimalusi omavahel suhtlemiseks (Kaplan & Haenlein, 2010). Sotsiaälvõrgustike ühe osana võib välja tuua suhtlusportaalid, mille alla kuuluvad Facebook, Rate, Orkut jne. Sarnaselt sotsiaälvõrgustikele on suhtlusportaalide esmaseks ülesandeks inimeste ühendamine. Suhtlusportaalide puhul aga on fookus just omavahelise suhtlemise lihtsusel (Kaplan & Haenlein, 2010). Väidetakse ka, et on mitu erinevat eesmärgile suunatud aspekti, mis määravad täpselt kuidas mingi sotsiaälvõrgustik töötab. Näiteks on „inimestele suunatud“ leheküljed nagu näiteks Facebook ja MySpace, mis keskenduvad eelkõige kasutajate omavahelisele suhtlusele. Lisaks sellele on paljud sotsiaälvõrgustikud ka nn „hobile suunatud“ (Leary, 2010). Need on leheküljed, mis koondavad sarnaste huvidega inimesi. S

Kasutajate poolt loodud veebisisu jaguneb väga mitmeks erinevaks liigiks, üheks nendest on ka sotsiaälvõrgustikud. Sotsiaälvõrgustikke saab defineerida kui veebipõhist vahendit suhtlemiseks, kasutades kõigile kättesaadavaid ja lihtsaid meetodeid (Wunsch-Vincent & Vickery, 2006; Leary, 2010). Sotsiaälvõrgustike tööpõhimõte seisneb selles, et see annab vahendid, et muuta suhtlemine veebipõhisteks dialoogideks. Kaplan ja Haenlein defineerivad sotsiaälvõrgustikke kui gruppi internetipõhiseid rakendusi, mis toetuvad Web 2.0 vundamendile (Kaplan & Haenlein, 2010).

Tarkavarafirmad nimetavad sotsiaälmeediat ja erinevaid sotsiaälvõrgustikke tihti ka tarbija poolt loodud meediaks ehk CGM-ks (*Consumer Generated Media*) (Kalmus et al., 2009). Sotsiaälvõrgustike kiire areng ja populaarsus usutakse olevat üks tähtsamaid omadusi, mille

alusel iseloomustada praegust ajaperioodi ehk Tähelepanu Ajastut (Leary, 2010). Ühine joon, mis jookseb läbi sotsiaalsõrgustikke iseloomustavast kirjandusest, on tehnika integreerimine suhtlemisse luues pidevalt internetti midagi uut (Leary, 2010).

1.1.1. Populaarsemad sotsiaalsõrgustikud. Uuringuks ettevalmistusi tehes leidis autor koolis praktikal olles ja 3.- 6. klasside õpilasi küsitledes, et kuni 13-aastaste seas on populaarseimaks suhtlusportaaliks Facebook, mõned õpilased eelistasid ka suhtlusportaaali Rate.ee. Vanemate õpilaste (14-18- aastaste seas oli olulisel kohal ka MySpace). Sellele tuginedes tegi autor ka valiku populaarsemate sotsiaalsõrgustike kirjeldamiseks.

Facebook. Tegemist on sotsiaalsõrgustiku ja veebikeskkonnaga, mis avati 2004. aasta veebruaris ja mida hetkel haldab ja omab Facebook Inc (Jones et al., 2010). 2010. aasta juuli seisuga on Facebookis rohkem kui 500 miljonit aktiivset kasutajat, mis tähendab, et iga 14. inimene kogu maailmas omab Facebooki kontot (Towell, 2008).

Facebook pakub kasutajatele erinevaid kasutusvõimalusi- kasutajad saavad luua enda isikliku profiili, lisada teisi kasutajaid „sõpradeks“, saata privaatsaid sõnumeid, kommenteerida ja „like’da“ teiste videosid, postitusi ja kommentaare. Lisaks saavad kasutajad luua ühiste huvide ja ürituste järgi „grupe“, mängida mängu ja olla kursis neid huvitavate ettevõtete tegevusega. Facebooki konto loomine on tasuta igale alates 13-aastasele kasutajale (Facebook.com).

MySpace. MySpace on sotsiaalsõrgustik, mille omanik hetkel on News Corporation. 2006. aasta juunis oli MySpace kõige populaarsem sotsiaalsõrgustik USA-s (Jones et al., 2010). Lehekülje haldamine annab tööd umbes 1000 inimesele, kes hoolitsevad selle korrashoiu, turvalisuse ja kasutusmugavuse eest. Ühes kuus kasutab lehekülge umbes 43 miljonit kasutajat üle maailma (MySpace.com). Kasutajate arv jõudis 100 miljonini 2009. aasta 9. augustil.

Kasutajaks registreerides saad enda kontol lisada emotikone (väiksed ikoonid, mis väljendavad kasutaja tujusid), pidada blogi, jälgida teiste postitusi, neid kommenteerida ja enda profiili muuta (Goldman, 2009). Lisaks saab enda kontole lisada muusikat ja teiste kasutajatega vestlusaknas suhelda (MySpace.com). MySpace pakub tunduvalt vähem võimalusi kui Facebook, kuid on teatud kasutajate seas jäänud ikkagi lemmikuks (Jones et al., 2010).

1.2. Vanusepiirang Facebookis

Seadus ei keela alla 13-aastastel konto omamist sotsiaalsõrgustikes, vaid nõuab lapsevanema nõusolekut ja selle kinnitamist kui lapse vanus jääb nõutud vanusepiirangust allapoole (Cotter, 2012). Paljude veebilehtede jaoks tähendaks see aga liigset ressursi raiskamist ning seega on alla 13-aastastele kasutajaks registreerimine üldse keelatud. Seega, aidates last konto tegemisel, antakse talle tegelikult kontrollimata juurdepääs kogu lehekülje informatsioonile (Lenhart, et al., 2010).

Vaatomata vanusepiirangule on aga paljudel alla 13-aastastel kontod sotsiaalsõrgustikes (Lenhart, et al., 2010). Kasutajaks registreeritakse end kas vale sünnikuupäevaga või vanemate abiga (Quinn & Oldmeadow, 2013). Siinkohal ei saa mainimata jätta, et need vanemad on teadlikud kehtestatud vanusepiirangust, kuid ei leia põhjust miks nende laps ei tohiks siiski sotsiaalsõrgustikke kasutada (Boyd et al., 2011). USA-s kasutab Facebooki 78% 14-aastastest, 62% 13-aastastest ja 46 % 12-aastastest või noorematest (Lenhart, et al., 2010). Igal aastal kustutatakse Facebookist rohkem kui 30 000 valeinformatsiooniga kontot.

USA-s läbiviidud uuringust (Boyd et al., 2011) selgus, et vanemad pole isegi teadlikud miks on sotsiaalsõrgustikes vanusepiirang kehtestatud. Põhjuseks pakuti näiteks Facebooki puhul lehekülje sihtgrupp, vanemate arvates on Facebook loodud lihtsalt natuke vanematele lastele ja noortele kui 13 ja alla selle. COPPA regulatsiooni ei osanud välja tuua mitte ükski lapsevanem. Samas oli enamus vanematest teadlikud, et nende alla 13-aastane laps omab kontot Facebookis.

1.3. Lapsevanemad sotsiaalsõrgustikes

Facebookis on üle maailma üle 500 miljoni kasutaja. Kuigi noorte jaoks täidab see pigem meelelahutuslikku eesmärki, siis vanemad inimesed kasutavad seda pigem tutvavatega suhtlemiseks, vanade tutvavate ja koolikaasaste leidmiseks ning isegi tööpakkumiste otsimiseks. Kõige kiiremini kasvav vanusegrupp Facebookis on hetkel inimesed vanuses 35-54 (Should Your Mom..., 2011). Väidetakse ka, et praegusel ajal pakub Facebook suurepäraselt vahendit enda lapse huvidega paremini kursis olla. 96 % sotsiaalsõrgustiku profiili omavatest lapsevanematest (kelle laps on 8-15- aastane) on teadlikud, et nende laps omab kontot sotsiaalsõrgustikus (Children and Parents..., 2012). Uuring viidi läbi aastatel 2010, 2011 ja 2012 ja see arv pole siiani oluliselt muutunud. Samast uuringust selgus, et 71 % juhtudest omas lapsevanem ja laps kontot samas sotsiaalsõrgustikus ja sellest hulgast 67 %-l lapsevanematest on sõpradeks lisatud ka enda laps.

Alati pole aga Facebooki kasutamine vanemate poolt lastele meeltemööda. Paljud lapsed

tunnevad sellel puhul nende privaatsuse rikkumist. Igal lapsel on vajadus enda privaatsusele ja tihti võib sellest piirist üle astumine tuua kaasa laste poolt kaitsepositsiooni võtmise (Petronio, 1994). Nad muretsesvad, et vanemad võivad kritiseerida nende staatuseuuendusi, fotosid või postitada nende kontole häbistavaid kommentaare. Enamus vanemaid väidab aga, et nad ei külasta lapse kontot mitte nende järgi luuramiseks, vaid pigem selleks, et olla paremini kursis lapse tegevuse ja huvidega (Should Your Mom..., 2011). Ofcomi 2012. aasta uuringust selgus, et sagedamini kontrollivad vanemad 8-11- aastaste laste tegevust sotsiaalsõrgustikes kui 12-15- aastaste laste tegevust (Children and Parents..., 2012).

1.4. Riskid ilma vanemliku kontrollita sotsiaalsõrgustike kasutamisel alla 13-aastaste laste poolt.

Lisaks tohututele võimalustele tutvumiseks ja suhtlemiseks peidab sotsiaalsõrgustike kasutamine endas ka erinevaid riske. Kasutajate käitumisest olenevalt saab internetiga seotud riskid jagada kaheks: kasutajast sõltuvad ja kasutajast sõltumatud riskid. Kasutajast sõltumatuid riske võib iseloomustada kui riske, mis võivad tekkida sõltumata kasutaja käitumismallist internetist (häkkerid, viirused jne.). Kasutajast sõltuvad riskid tekivad otseselt kasutaja enda käitumise tulemusena (endast piltide saatmine, võõraga suhtlemine jne.). Eriti ettevaatlik tasuks olla just laste interneti kasutamise puhul, sest tihti on riskikäitumine tahtmatu ja selle tagajärgi ei suudeta prognoosida (Dowell, Burgess, Cavanaugh, 2009).

Tahtliku riskikäitumise üks olulisemaid põhjuseid nii reaalelus kui sotsiaalsõrgustikes on tähelepanu püüdmise (Kim & Cicchetti, 2009). Tihti rakendavad sellist käitumist reaalelus noored, kes on pärit probleemsest perest või kes kannatavad erinevate emotsionaalsete kriiside käes (ebakindlus, sotsiaalse kuuluvuse tunne, tähelepanu). Sotsiaalsõrgustikes aga on see laialt levinud ka reaalelus edukalt toimetulevate laste puhul (Dowell et al., 2009).

Kübersuhete loomine. Järjest enam kerkivad noorte puhul esile erinevad sotsiaalsõrgustike kasutamisega seotud riskid, seda eriti just internetipõhises suhtluses (Hasebrink et al., 2008). Viimasel ajal on riskikäitumisena ärganud tähelepanu internetipõhiste sõprussuhete loomine, eriti siis, kui see viib reaalse kohtumiseni ja enda isikuandmete avaldamiseni (Livingstone & Helsper, 2007). Samad autorid väidavad ka, et suurem oht riskikäitumise esinemisel varitseb just vanemaid teismelisi (vanuses 15-19), kuna sellises vanuses loodavad kübersuhted on oluliselt sügavamad kui nooremate teismeliste puhul, kuid oht ei puudu ka nooremate sotsiaalsõrgustike kasutajate puhul.

Virtuaalmaailmast (*online*) alguse saanud suhe liigub paljudel juhtudel edasi ka reaalsesse

ellu (*offline*). *On-Off dating* (Barbovski, 2010) on suures osas levinud just noorte seas, kuna noorte riskitaju on oluliselt väiksem kui täiskasvanud inimesel. Sügavate ja emotsionaalsete kübersuhete loomisega kaasnevad tihti eraldatus reaalsest elus, sotsiaalsete suhete nõrgenemine ja pealiskaudsete ning kontrollitavate suhete ületähtsustamine (Kraut, 1998). Interneti suhtluse korral tunneb inimene, et tal on võim suhet manipuleerida (valed andmed, võõrad pildid jne) ning see endale sobival ajal lõpetada (Hasebrink et al., 2008).

Pedofiilia ja pornograafia. Sotsiaalvõrgustike haldajate väljatöötatud kontrollmehhanismid ja jälgimissüsteemid on küll efektiivsed, kuid ei suuda katta kõiki ebasündsaid materjale ja kokkupuuteid, mis võivad lapsi sotsiaalvõrgustikke kasutades ohustada (Wojtasik, 2003).

Kõige rohkem pedofiilia juhtumeid leiab aset veebipõhises suhtluses. Jututoad on laste seas kõige populaarsemad kohad, mida internetti kasutades külastatakse (Kalmus et al., 2010). Tihti liigub sealt suhtlus edasi Facebooki, kuna kasutaja pilte nähes tekib suurem usaldustunne. Wojtasik (2003) toob välja, et Poolas kasutasid veebipõhiseid jututubasid 55% uuringus osalenud 12-17-aastastest lastest ja arvutisse laetavaid *messengere* kasutasid 80% vastanutest. Jututubade ja sotsiaalvõrgustike anonüümsus loob võlts turvatunde, tänu millele ei tunta vajadust elementaarsete turvalisuse reeglite järgimiseks (Sharples et al., 2009).

Wojtasik (2003) kinnitab ka, et paljudel juhtudel on lapsed oluliselt vanemate internetikasutajate jaoks nende seksuaalsete huvide sihtmärgiks. 56% lastest on tahtmatult kokku puutunud seksuaalse sisuga vestlustega, seejuures 14%-l juhtumitest kaasneb vestlusega ka seksuaalse sisuga piltide saatmine ning 66 % -l juhtumitest palutakse endast seksuaalse sisuga pilt saata lapsel. Selgub ka, et tüdrukud on sagedamini sellise olukorraga kokku puutunud, tervelt 61, 2% protsenti. Vastandatult poiste puhul 35%-ga (Wojtasik, 2003).

Noored ja internetiturundus. Järjest enam süveneb internetipõhiste reklaamivahendite osakaal turunduses. Üheks põhiliseks sihtgrupiks turunduse vallas on saanud lapsed ja noored. Sotsiaalvõrgustike näol on tegu tõhusa vahendiga reklaamitööstuses, et viia enda sõnum otse noorteni (Young People Safe Online). Igasuguse reklaami avaldamine ja esitamine on alati piiratud ka seadustega. Reklaamiseadus kehtestab rangemad piirangud just lastele esitatava reklaami suhtes, kuna lapsed on üldjuhul vastuvõtlikumad igasugusele välisele mõjutusele (Reklaamiseadus, 2009). Sealhulgas on Reklaamiseaduses (2009) välja toodud ka järgmised punktid:

- Varjatud reklaam on keelatud.

- Reklaamis ei tohi ära kasutada laste loomulikku kergeusklikkust ja kogemuste puudust.
- Reklaam ei tohi sisaldada teavet, et mõne toote omandamine või teenuse kasutamine muudab lapse teistest samaealistest paremaks.
- Reklaam ei tohi sisaldada pöördumist laste poole, millega neid otseselt kutsutakse üles nõudma teistelt isikutelt neile reklaami objektiks oleva kauba või teenuse omandamist (Reklaamiseadus, 2009).

Kuna reklaamide suhtes on inimestel tekkinud teatud eelarvamused, siis varjatud reklaami puhul loodetakse läheneda tarbijale siis, kui ta ei oska seda oodata. Sellist meetodit kasutades üritavad tootjad hägustada tarbija jaoks piiri reklaami ja meelelahutuse vahel (Calvert, 2008). Kuigi sotsiaalsõrgustikes leviv reklaamitõõstus pakub piiramatult võimalusi, siis viimastel aastatel on eriliselt suure tähelepanu alla sattunud just lastele suunatud internetiturundus. Probleemiks on laste kognitiivne võimetus mõista reklaami esitamise motiive (Stern, 2011). See ei kehti ainult sotsiaalsõrgustikes esitletava reklaami korral, vaid on jõudnud ka teleripõhiste reklaamideni. Näiteks Rootsis on alates 1996. aastast keelatud alla 12-aastastele suunatud telereklaamid (Stern, 2011).

1.4. Ülevaade varasematest kuni 13- aastaste sotsiaalsõrgustike kasutajate kohta tehtud uuringutest.

Boyd et al. (2011) poolt USA-s läbiviidud uuringus osalenud 1007-st lapsevanemast pooled (50 %) väitsid, et nende hinnangul laps omab kontot Facebookis, isegi kui nende vanus jääb alla 13 eluaasta. Uuringust selgus, et 10-aastaste seas omab Facebooki kontot 19 %, 11-aastaste seas 32 %, 12- aastaste seas 55 % ja 13- aastaste seas koguni 69 % lastest. 84 % lapsevanemate seast, kes olid teadlikud, et nende laps omab kontot sotsiaalsõrgustikus, 64 % aitasid konto ise lapsel luua (Boyd, et al., 2011). Vanemate hulgas, kes on teadlikud, et Facebooki kasutajakonto loomiseks on kindel vanusepiir, teavad ainult 45 % vastanutest, et selleks on 13 eluaastat (Boyd, et al., 2011). Uuringust selgus ka, et keskmiselt löid 10-aastased konto sotsiaalsõrgustikku umbes 9- aastaselt ja seda 78 % juhtudest vanemate abiga. Üldiselt võib öelda, et 10-13- aastaste seas loodi konto umbes 10- aastaselt ja pooltel juhtudel tehti seda vanemate abiga.

Eesti kooliealistest lastest veedab 99% vähemalt mingi osa päevast internetti kasutades (Kalmus et al., 2009). EU Kids Online uuringust selgub, et Eesti tipus igapäevase internetikasutuse edetabelis (Hasebrink et al., 2008). Uuringust selgus ka, et Eesti on peale

Hollandit ja Taanit suurima interneti kasutusega kogu Euroopa riikide seas, keskmiselt 68% lastest nendes riikides kasutab internetti pidevalt (Hasebrink et al., 2008).

Quinn ja Oldmeadow (2013) uurisid 443 (9- 13- aastased) lapse puhul kuidas on seotud sotsiaälvõrgustike kasutamine sotsiaalse kuuluvustundega. Eriti just vanemate poiste puhul leiti, et pidev sotsiaälvõrgustike kasutamine tekitab enda sõprusringkonnas sügavama kuuluvustunde. Need poisid, kes suhtlesid enda kaasastega eemal olles pidevalt ka sotsiaälvõrgustikes, omasid sügavamaid sõprussuhteid ja tundsid end rohkem grupi osana. Tüdrukute seas sellist seost ei täheldatud (Quinn & Oldmeadow, 2013).

Microsofti poolt 2010. aastal läbiviidud uuringust selgus, et kõigist vastanud lapsevanematest 67% väitis, et nende laps omab kontot sotsiaälvõrgustikus. Samas uuringus osalenud lapsevanematest tundis 95%, et nad on otseselt vastutavad nende lapse turvalisuse eest sotsiaälvõrgustikke kasutades. 65% vastanutest tunnistas, et nad on aidanud last konto loomisel. Samas, samad lapsevanemad ka kinnitavad, et nad on enne lapsega arutanud võimalike riskide üle ja jälgivad pidevalt lapse tegevust. Enamasti (56% vastanutest) tehakse seda läbi „sõbraks“ lisamise, mis annab vanemale ülevaate lapse kontrol toimuvast (Facebookis „*timeline*“). 52 % vastand lapsevanematest kontrollib lapse „sirvimisajalugu“ ja 49% logib sisse lapse kontosse (Microsoft Company, 2010).

Microsofti (2010) uuringust selgus ka, et kõige suuremaks riskiks noorte interneti kasutuse puhul peavad lapsevanemad seksuaalkurjategijatega kokkupuutumist ja identideedivargust. 51% lapsevanematest olid mõnevõrra murelikud, 25 % mitte eriti murelikud, 18% väga murelikud, samas kui 6% lapsevanematest ei muretsenud üldse (Microsoft Company, 2010).

2012. aastal avaldati Ofcomi uurimisinstituudi poolt kolme aasta vältel (2010, 2011 ja 2012) läbiviidud uuring, mis käsitles muuhulgas ka lastevanemate hinnangut laste tegevusele sotsiaälvõrgustikes. Uuring viidi läbi USA-s ja see keskendus 5-15- aastaste laste sotsiaälvõrgustike kasutamisele. Muuhulgas selgus uuringust ka, et 12-15-aastased lapsed kasutavad kõige sagedamini sotsiaälvõrgustike külastamiseks just mobiiltelefone ning kõigist kommunikatsioonivahenditest igatseksid nad selle puudumisel just telefoni (Children and Parents..., 2012). Uuring näitas ka, et lapsevanemad, kes muretsevad enda lapse sotsiaälvõrgustike kasutamisega kaasnevate riskide pärast, on võtnud kasutusele ka meetmed lapse interneti kasutuse piiramiseks. 97 % uuringus osalenud lapsevanematest leidis, et neil lasub otsene vastutus kindlustamaks lapse turvalisus sotsiaälvõrgustike kasutamisel (Children and Parents..., 2012). Huvitav on see, et uuringu tulemused ei muutunud kolme aasta vältel oluliselt.

2. UURIMUS ALLA 13- AASTASTE LASTE VANEMATE HINNANGUST NENDE LASTE TEGEVUSE KOHTA POPULAARSETES SOTSIAALVÕRGUSTIKES.

Tutvudes teemakohase kirjandusega ja teinud varasemalt ka samas valdkonnas seminaritöö, peab autor tähtsaks uurida milline on vanemate hinnang nende kuni 13- aastase sotsiaälvõrgustikke kasutava lapse tegevusele. Autori arvates on oluline uurida kui palju on vanemad teadikud lapse tegevusest sotsiaälvõrgustikes ja kas lapse tegevus nendes on vanemale nähtav. Autor analüüsis enda uurimuse tarbeks 2012. aastal avaldatud Ofcomi uurimust (Children and Parents..., 2012) vanemate hinnangu kohta laste sotsiaälvõrgustike kasutamisel. Uurimuse tulemusi analüüsid ja võrreldes püstitas autor uurimusele toetudes hüpoteesid enda töö tarbeks.

2012. aastal läbiviidud uuringust (Children and Parents..., 2012) selgus, et lapsed, kes on pidevalt vanemliku järelvalve all, kasutavad sotsiaälvõrgustikke tõenäoliselt harvem. Sellest lähtudes püstitati esimeseks hüpoteesiks:

- 1) Need lapsed, kes veedavad vanemate hinnangul rohkem aega üksi kodus, kasutavad vanemate hinnangul Facebooki sagedamini.

Lapsevanemad, kes veedavad rohkem aega kodus, on enamasti kehtestanud ka kindla aja internetis viibimiseks. Uuringus (Children and Parents..., 2012) leiti ka, et lapsed, kes veedavad rohkem aega sotsiaälvõrgustikes, asuvad ka suurema riskigrupi all. Autor soovib teada kas lapse üksi kodus veedetud aja ja sotsiaälvõrgustike kasutamise vahel on seos ja kas riskide esinemise tõenäosus on seotud sotsiaälvõrgustikes veedetud ajaga. Selleks püstitati järgnevad hüpoteesid:

- 2) Lapsed, kes veedavad lapsevanemate hinnangul lapsevanematega rohkem aega koos, kasutavad lapsevanemate hinnangul Facebooki vähem.
- 3) Vanemate hinnangul rohkem sotsiaälvõrgustikke kasutava lapse kontolt on lapsevanemad enda hinnangul leidnud rohkem ebasobivat sisu.

27 % uuringus (Children and Parents..., 2012) osalenud lapsevanematest hindas enda lapse sotsiaälvõrgustiku kasutamist väga vähe riskantseks või üldse mitte riskantseks. 84 % 5-15- aastaste laste vanemaid uskusid, et nende laste sotsiaälvõrgustike kasutamine on pigem turvaline, 80 % lapsevanemaid põhjendas hinnangut sellega, et lastele on koolis räägitud interneti riskidest. Sellest tulenevat soovib autor teada kas vanemate poolt leitud ebasobiv veebisisu on seotud nende hinnanguga sotsiaälvõrgustike riskide kohta, selleks püstitati hüpotees:

- 4) Lapsevanemad, kes endi hinnangul on leidnud enda lapse sotsiaälvõrgustiku kontolt

ebasobivat sisu, hindavad sotsiaälvõrgustike kasutamist riskantsemaks.

Ofcom uurimisinstituudi 2012. aasta uuringust (Children and Parents..., 2012) selgus, et tüdrukute puhul ilmneb küberkiusamist enam kui poiste puhul. 4 % 8-11- aastaste tüdrukute seast ja 9 % 12-15- aastaste seast väidavad, et on viimase aasta jooksul kokku puutunud küberkiusamisega (Children and Parents..., 2012). Uuringut analüüsid püstitas autor enda töö raames hüpoteesi:

- 5) Vanemate hinnangul sotsiaälvõrgustike kasutamise riskantsuse kohta ilmneb erinevus poiste ja tüdrukute vahel.

2.1. Metoodika

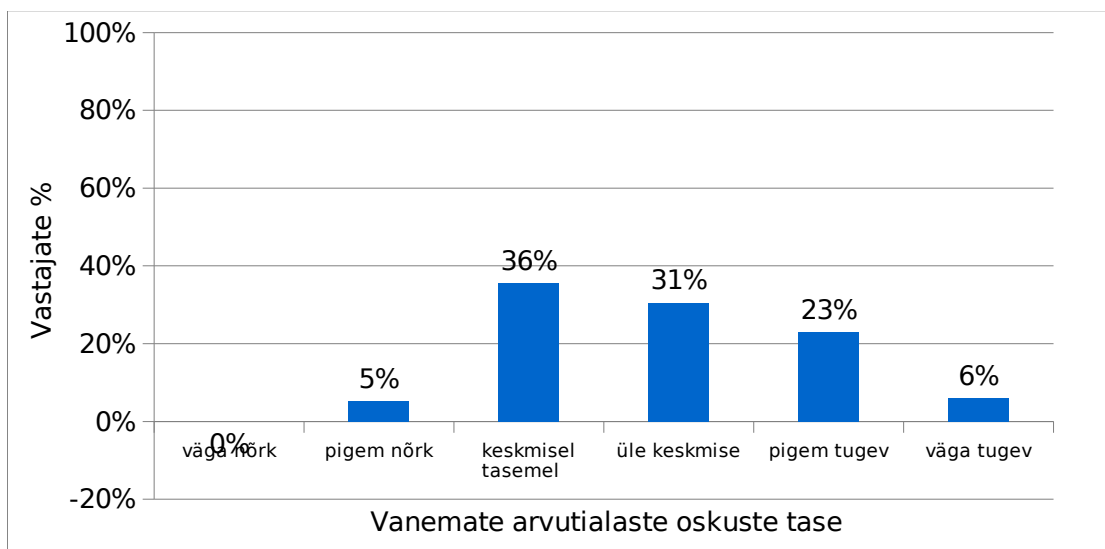
Töö puhul on tegemist korrelatiivse uurimisega. Korrelatiivse meetodi puhul uuritakse seoseid teatud tunnuste vahel. Autor valis meetodi kuna soovis enda uurimuse raames välja tuua seoseid erinevatele sotsiaälvõrgustiku kasutamise seotud tunnustele antud hinnangute vahel. Enda töö eesmärgist lähtuvalt peab autor tähtsaks uurida seoseid vanemate hinnanguliste tunnuste vahel.

2.1.1. *Valim.* Magistritöö valimi moodustasid 118 kuni 13- aastaste (k.a.) laste vanemat.

Lapsevanemate päritolu, töökoht ja laste arv peres ei olnud määrav. Küsitlus oli anonüümne ja vanemate isiklikud andmed ei ole teada. Valim moodustus 4 Tartu linna kooli õpilaste vanematest, 2 Võrumaa kooli õpilaste vanematest (ankeet saadeti eelnimetatud koolidesse) ja juhuslikest lapsevanematest (küsitlust jagati ka Facebookis).

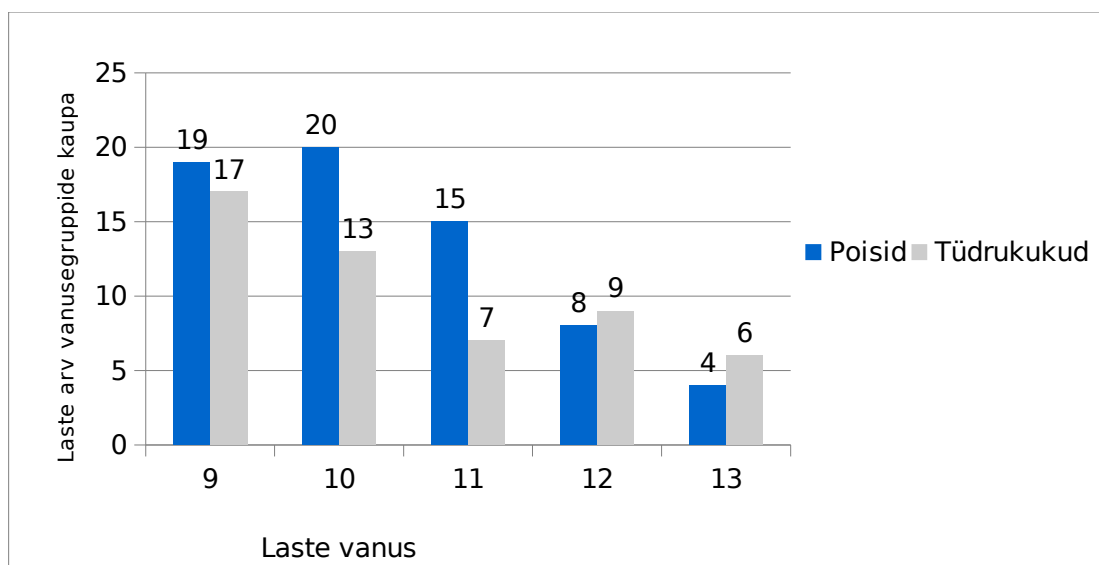
Kokku osales uurimuses 118 lapsevanemat, kellest 88% olid naissoost ja 12% meessoost. Rohkem kui pooled lapsevanematest (59%) väitsid, et nende igapäevane töö nõuab pidevalt arvutiga töötamist, mõnevõrra vähem lapsevanemaid (29%) puutub tööalaselt arvutiga küll kokku, kuid mitte pidevalt ja 12% lapsevanematest vastas, et nende töö ei nõua arvuti kasutamist. Enda vabast ajast (mitte tööga seotud) veedavad vastanud lapsevanemad keskmiselt 2-3 tundi arvuti taga.

Vastanud vanemate arvutialased oskused jäid üldjoontes keskmisele või üle keskmise tasemele (Joonis 1). Peaaegu pooled lapsevanemad (42%) vastasid, et nende majapidamises on 1 arvuti, 10% vastanutest ei oma majapidamises mitte ühtegi arvutit, 26% vastanutest omab majapidamises kahte arvutit, 19% vastanute majapidamises on 3 arvutit ja 3% vastanutest omab majapidamises 4 või rohkem arvutit.

Joonis 1. Vanemate arvutialased oskused.

Kokku vastati küsitlusele 118 lapse kohta. 66 vastajat täitis andmeid poisslapse kohta ja 52 lapsevanemat tütarlapse kohta. Protsentides jagunesid lapsed järgmiselt: 56 % poisid ja 44 % tüdrukuid. Ankeedid vastati 9-13- aastaste laste kohta, enamus lastest (66%) olid poisslaps. Vaid 12-13- aastaste vanusegrupis oli enim tüdrukuid kui poisse (Joonis 2).

Joonis 2. Laste vanuseline jaotus sugude kaupa.

2.1.2. *Instrument.* Andmete kogumiseks kasutas autor instrumendina ankeeti (Lisa 1).

Ankeetküsitlus valiti, kuna selline andmete kogumise viis on kiire ja efektiivne saamaks kätte just selle uurimuse tarbeks vajalikke andmeid. Autor koostas ankeedi toetudes 2011. aastal tehtud uurimusele (Boyd et al. 2011). Analüüsitud uurimusele toetudes sõnastas autor küsimused enda ankeedi tarbeks.

Ankeedis oli kokku 26 küsimust. Küsitluse ja magistratöö eesmärgiks oli uurida lapsevanemate hinnangut, seega ka kõik vastused lapse tegevuse kohta on puhtalt hinnangulised. Ankeet jaguneb 4-ks osaks. Esimene osa ankeedist keskendub lapse taustaandmetele (vanus, sugu, sõprusringkond). Teine osa ankeedist uurib lapse ja lapsevanema ühiselt veedetud vaba aja kestvust ja väljundeid. Kolmas osa ankeedist uurib vanema hinnangut lapse sotsiaälvõrgustike kasutamisele ja selle ohutusele. Neljas ja viimane osa ankeedist on pühendatud lapsevanema andmetele.

2. Esimene küsimusteplokk: lapse taustaandmed (küsimused 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8)

2. Teine küsimusteplokk: lapse ja lapsevanema ühiselt veedetud aeg (küsimused 9, 10)

2. Kolmas küsimusteplokk: lapse sotsiaälvõrgustike kasutamine ja selle ohutus vanema hinnangul- $\alpha = 0,46$

(küsimused 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20)

2. Neljas küsimusteplokk: lapsevanema taustaandmed (küsimused 21, 22, 23, 24, 25)

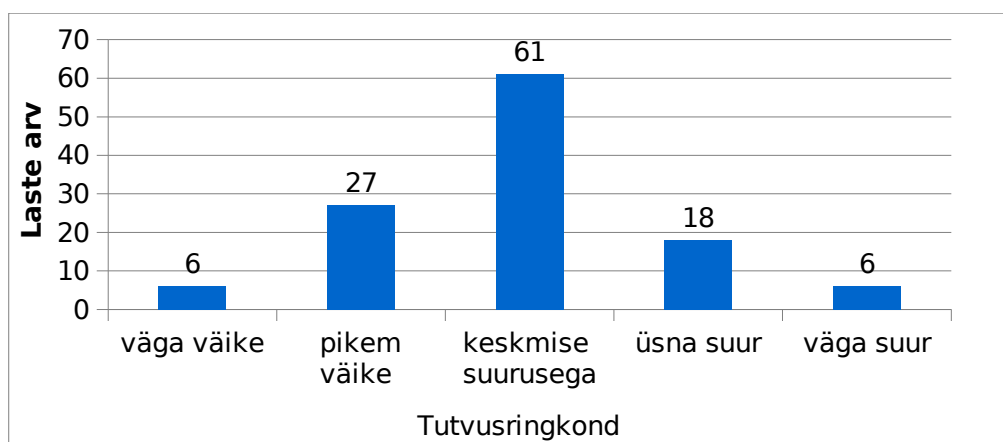
2.1.3. Uurimisprotseduur. Ankeet edastati lapsevanematele veebiküsitluse vormis. Küsitluses osalesid 4 Tartu linna kooli 3.- 6. klasside õpilaste vanemad, 2 Võrumaa kooli 3.- 6. klasside õpilaste vanemad ning lisaks juhuslikud lapsevanemad internetist (ankeeti jagati ka sotsiaälvõrgustikus Facebook). Koolides jaotasi ankeedi laiali klassijuhatajad, kellele saadeti ankeedi link meiliaadressile. Koolides ankeedi jaotamise jaoks tehti iga kooli juhtkonnaga suuline kokkulepe. Veebiküsitlus oli vastajatele avatud täpselt 7 päeva, et ei tekiks liiga suurt andmemahut ja andmete hajumist.

Peale andmete kogumist need sisestati ja kodeeriti programmis Libre Office Calc. Andmete analüüsiks kasutati programmi Microsoft Office Excel ja SPSS 20.0. Ankeedi küsimustepokkide reliaabsuse määramiseks kasutati statistikapaketti SPSS 20.0. ja SPSS 21.0. Autor kasutas hüpoteeside kontrollimiseks Spearman'i astakorrealtsooni ja Mann-Whitney U testi.

2.2. Tulemused

2.2.1. Laste eelistused sõprussuhetel. Vanemate hinnangul eelistasid lapsed suurele tutvusringkonnale pigem teatud lähedasi sõpru, kellega suheldakse tihedamalt, kuid 52 vastanut väitsid ka, et nende laps küll eelistab suurt tutvusringkonda, kuid omab ka teatud arvu lähedasi sõpru, kellega suheldakse tihedamalt. Lapsevanemate hinnangul eelistab enamus lapsi keskmise suurusega sõprusringkonda, kuhu kuulub 3-4 head sõpra (Joonis 3). Ei

leidnud kinnitust, et oleks seos lapse sõprusringkonna suurusele antud hinnangu vahel ja lapsevanemate hinnangul sotsiaälvõrgustikes veedetava aja vahel (Spearman'i astakkorrelatsioon, $\rho = -0,108$; $p > 0,05$).

Joonis 3. Laste eelistused sõprussuhete puhul vanemate hinnangul.

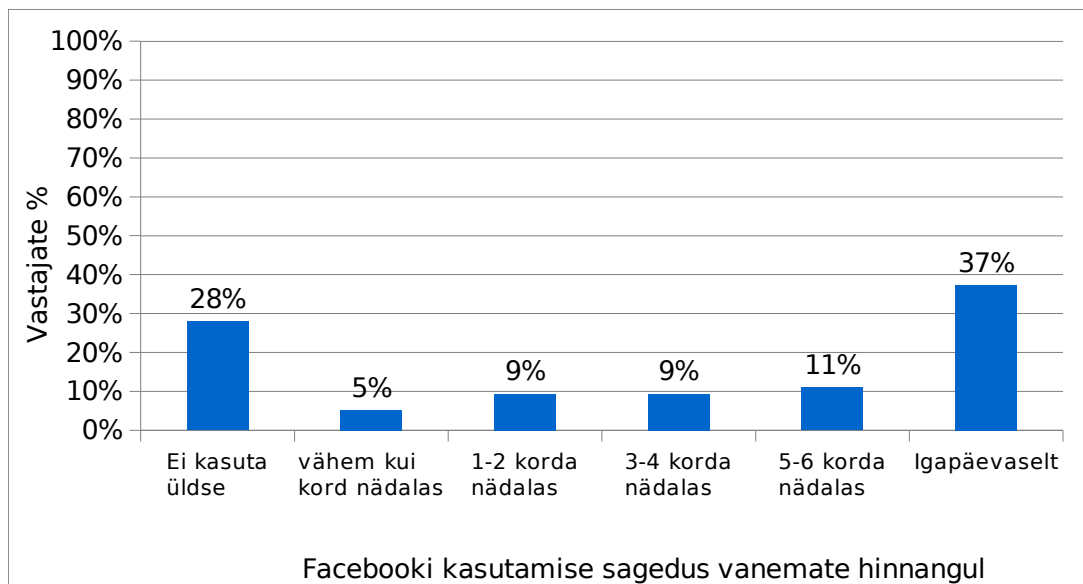
2.2.2. Vanemate hinnang lapse sotsiaälvõrgustike kasutamisele. 2 vastanud lapsevanemat väitis, et nende laps suhtleb meelsamini vaid sotsiaälvõrgustike kaudu. 48 (41 %) vastanut arvasid, et nende laps suhtleb meelsamini pigem reaalses elus vahetu kontakti kaudu. Seevastu 68 (56 %) vastanut väitsid, et nende laps suhtleb meelsasti nii sotsiaälvõrgustike kaudu kui reaalses elus vahetu kontakti kaudu. Samas esines nooremas vanusegrupis (9-aastased) rohkem neid tüdrukuid, kes eelistavad vaid suhtlust reaalses elus kui samas vanusegrupis poisse, kes eelistavad pigem suhtlemist reaalses elus (Tabel 1). Ei esinenud seost laste huviringides veedetavale ajale antud hinnangu vahel ja laste suhtlemiseelistustele antud hinnangu vahel (Spearman'i astakkorrelatsioon, $\rho = -0,170$; $p > 0,05$).

Tabel 1. Laste eelistused sõpradega suhtlemisel vanemate hinnangul.

Vanus	9		10		11		12		13	
Sugu	Poisid	Tüdrukud	Poisid	Tüdrukud	Poisid	Tüdrukud	Poisid	Tüdrukud	Poisid	Tüdrukud
Sots. Võrkude kaudu						1%	1%			
Reaalses elus vahetu kontakti kaudu	8%	11%	8%	4%	6%	2%		2%		
Nii reaalses elus kui sots. Võrgustikus	8%	3%	8%	7%	7%	3%	6%	6%	3%	5%

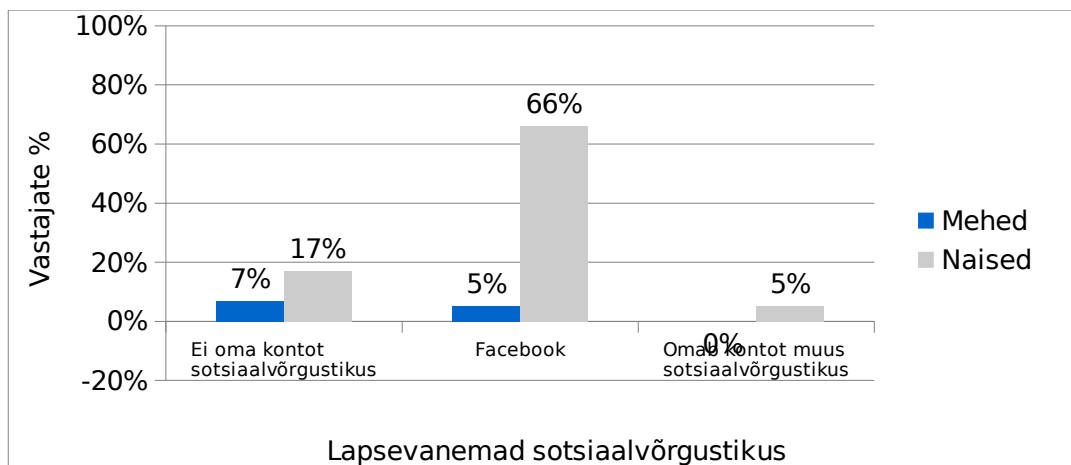
Andmetest selgub ka, et kõige meelsamini kasutavad lapsed vanemate hinnangul suhtlemiseks Facebooki. 44 (37 %) lapsevanemat väitsid, et nende laps kasutab Facebooki igapäevaselt. Tervelt 19% kuni 13- aastasi poisse kasutab nende vanemate hinnangul Facebooki igapäevaselt. Tüdrukute puhul 18 %. Seevastu 33 (28 %) lapsevanemat väitsid, et

nende laps ei kasuta üldse Facebooki (Joonis 4). Leiti aga seos lapsevanemate hinnangul rohkem üksi kodus veedetud aja ja Facebooki kasutamise vahel (Spearman'i astakkorrelatsioon, $\rho = 0,219$; $p < 0,05$). Samas ei leitud seost Facebookis veedetud ajale antava hinnangu ja vanematega koos veedetud ajale antud hinnangu vahel (Spearman'i astakkorrelatsioon, $\rho = -0,090$; $p > 0,05$).

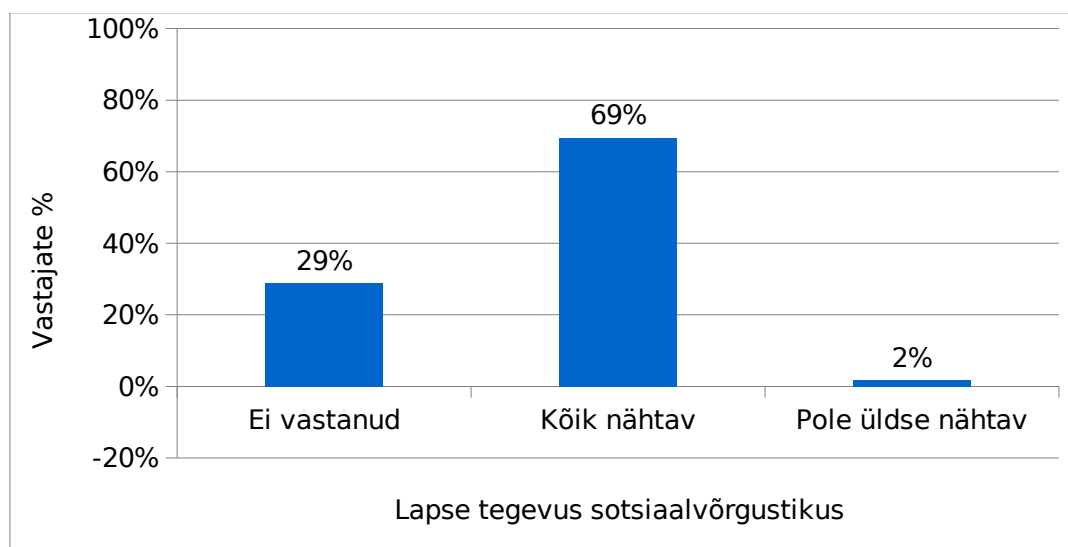
Joonis 4. Facebooki kasutamine vanemate hinnangul.

Valdav osa küsitluses osalenud emadest omab kontot Facebookis (66 %). Vastanud isadest on rohkem neid, kes ei oma üldse kontot sotsiaalsõrgustikus (7 %) kui neid isasid, kes omavad kontot Facebookis (5 %) (Joonis 5). 67 % sotsiaalsõrgustikke kasutavatest lapsevanematest on ka enda lapse sõprade nimekirjas. Enda lapse „sõbralistis“ polnud 33 % vanemaid. Nii sotsiaalsõrgustikke omavate kui ka mitteomavate lapsevanemate seas oli neid, kes on aidanud alla 13- aastasele lapsele luua konto sotsiaalsõrgustikku (kokku 37 %). Leiti aga oluline seos vanemate poolt sotsiaalsõrgustiku konto omamise ja lapsele konto tegemise abistamise vahel (Spearman'i astakkorrelatsioon, $\rho = 0,293$; $p < 0,01$).

Joonis 5. Lapsevanemate sotsiaalsõrgustike kasutamine.

Kuigi 82 lapsevanemat (69 %) kinnitasid, et neile on nähtav kogu lapse tegevus sotsiaalsõrgustikus, siis leidis ka lapsevanemaid (2 %), kes ei näe enda lapse tegevust (Joonis 6). Selgus ka, et pole seost lapse tegevuse nähtavuse ja vanemate poolt sotsiaalsõrgustike riskidele antava hinnangu vahel (Spearman'i astakorrelatsioon, $\rho = 0,135$; $p > 0,05$).

Joonis 6. Lapse tegevus sotsiaalsõrgustikus.

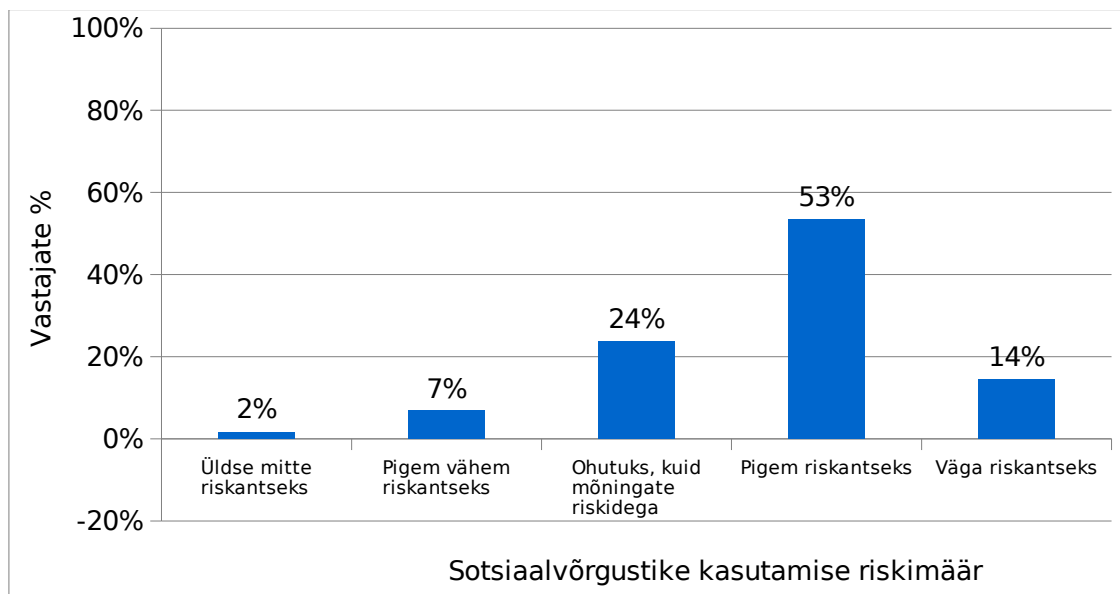
26 vastanud lapsevanemat on enda lapse kontolt leidnud ebasobiva alatooniga sisu. Leiti enda lapse profiililt ebasobivaid kommentaare teiste poolt (mõnevõrra oli see näitaja suurem tüdrukute puhul), ebasobivaid kommentaare enda lapse poolt, ebasobivaid pilte ja valeinformatsiooni enda lapse andmete kohta (Tabel 3). Leiti oluline seos lapsevanemate poolt sotsiaalsõrgustike kasutamise sagedusele antud hinnangu ja lapse kontolt leitud

ebasobiva sisu vahel (Spearman'i astakkorrelatsioon, $\rho = 0,281$; $p < 0,01$). Kuid ei leitud erinevust vanemate hinnangul leitud ebasobiva sisu kohta poiste ja tüdrukute puhul (Mann-Whitney $U = 1681,500$; $p > 0,05$).

Tabel 3. Laste sotsiaälvõrgustike kontodelt leitud ebasobiv sisu.

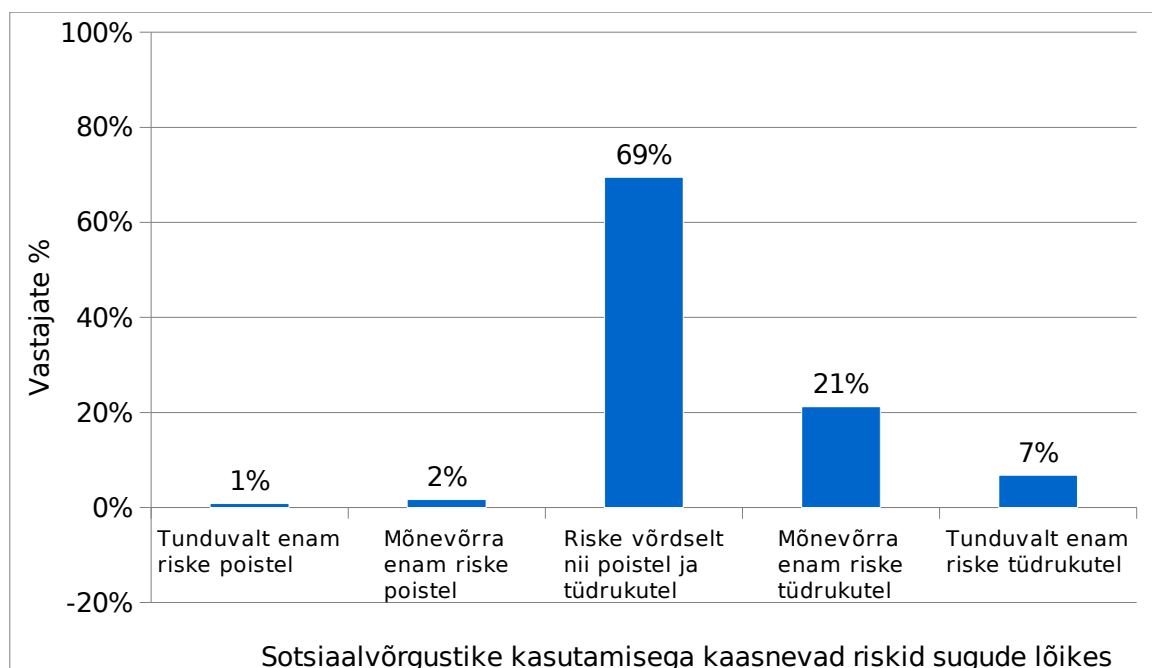
Sugu	Ei vastanud	Ebasobivad pildid	Ebasobivad kommentaarid minu lapse poolt	Ebasobivad kommentaarid teiste poolt	Valeinformatsiooni lapse andmete kohta
Poisid	80 %	3 %	5 %	12 %	0 %
Tüdrukud	75 %	0 %	2 %	21 %	2 %

2.2.3. Lapsevanemate hinnang sotsiaälvõrgustike kasutamisega kaasnevatele riskidele. 63 vastanud lapsevanemat (53 %) peab kuni 13- aastaste sotsiaälvõrgustike kasutamist pigem riskantseks, leidis ka lapsevanemaid, kes peavad sotsiaälvõrgustike kasutamist väga riskantseks (14 %). Seevastu leidis ka lapsevanemaid, kes hindavad sotsiaälvõrgustike kasutamist vähe riskantseks (7 %) või üldse mitte riskantseks (2 %). 28 lapsevanemat (24 %) hindab sotsiaälvõrgustike kasutamist küll ohutuks, kuid siiski mõningate riskidega (Joonis 7). Leiti aga seos lapsevanemate poolt sotsiaälvõrgustiku konto omamise ja sotsiaälvõrgustike kasutamisega kaasnevatele riskidele antud hinnangu vahel (Spearman'i astakkorrelatsioon, $\rho = 0,181$; $p < 0,05$). Samas ei leidnud kinnitust, et vanemate hinnang erineks poiste ja tüdrukute puhul (Mann-Whitney $U = 1598$; $p > 0,05$).

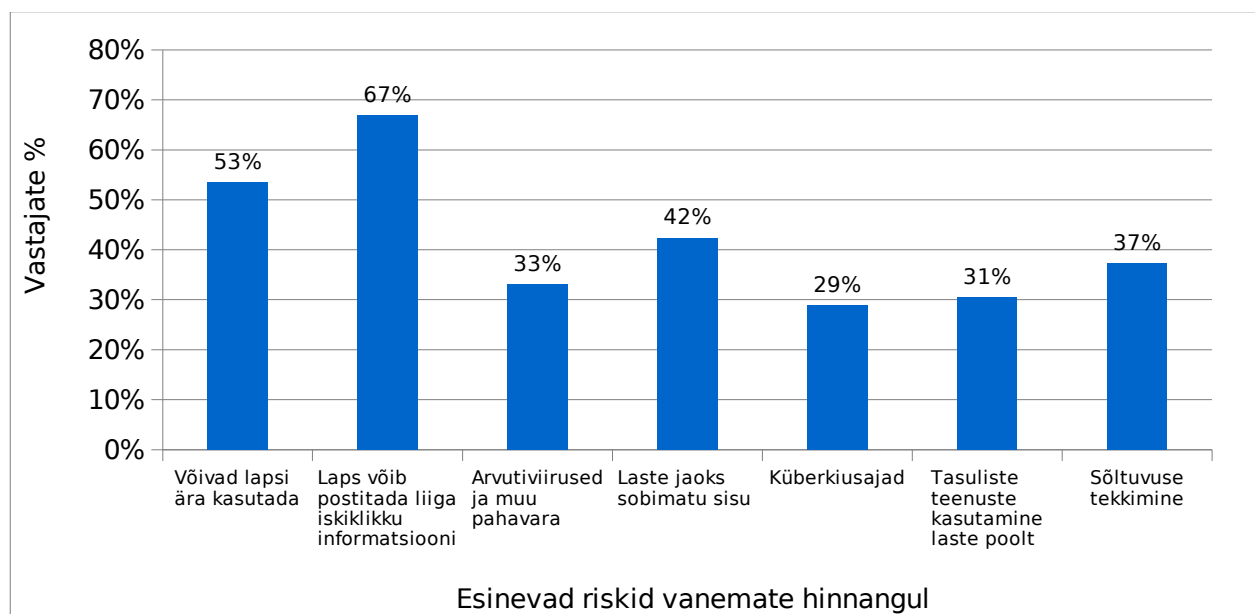
Joonis 7. Sotsiaälvõrgustike kasutamise riskimäär vanemate hinnangul.

Rohkem kui pooled vastanud lapsevanematest hindasid riskide esinemise tõenäosust võrdseks nii poiste kui tüdrukute puhul. Arvati ka, et tüdrukutel võib riske esineda mõnevõrra enam kui poistel. Seevastu leidis ka lapsevanemaid, kes arvasid, et mõnevõrra rohkem esineb riske poiste puhul (Joonis 8). Ei leidnud kinnitust, et lapse kontolt leitud ebasobiva sisu ja sotsiaälvõrgustike kasutamisega kaasnevatele riskidele antava hinnangu vahel oleks seost (Spearman'i astakkorrelatsioon, $p = 0,006$; $p > 0,05$).

Joonis 8. Vanemate hinnang riskide esinemise tõenäosuse kohta sugude lõikes.

Võimalikest esinevatest riskidest nimetasid lapsevanemad enim lapse poolt liiga isikliku informatsiooni postitamist sotsiaalsõrgustikku (67 % vastanutest). Lapsevanemate hinnangul peeti sagedasti esinevaks ka laste jaoks sobimatu sisu leidumist (42 % vastanutest), laste ära kasutamist (53 %) ja sõtuvuse tekkimist (37 %) (Joonis 9).

Joonis 9. Kõige sagedamini sotsiaalsõrgustikke kasutades esinevad riskid vanemate hinnangul.

Lapsevanemate hinnangul peaks vanem kontrollima kuni 13- aastaste lapse tegevust sotsiaalsõrgustikus. Samuti arvati, et selle jaoks peaks vanem olema kindlasti lapse „sõbralistis“ (Tabel 4). Leiti seos lapse vanuse ja lapse konto kontrollimisele antud hinnangu vahel (Spearman'i astakorrrelatsioon $p < 0,05$; $\rho = -0,198$). Ei leitud aga seost lastevanemate poolt sotsiaalsõrgustikus konto omamise ja alla 13-aastaste sotsiaalsõrgustikku lubamisele antud hinnangu vahel (Spearman'i astakorrrelatsioon, $\rho = 0,020$; $p > 0,05$).

Tabel 4. Lapsevanemate hinnang sotsiaalsõrgustiku kasutamisele.

Väide	Pole nõus	Pigem pole nõus	Pole kindel	Pigem nõustun	Nõustun täieikult
1. Minu laps sotsialiseerub sotsiaalsõrgustikes meelsamini kui reaalses elus.	44 %	34 %	11 %	10 %	1 %
2. Sotsiaalsõrgustikus peab vanem	0 %	10 %	8 %	45 %	36 %

kontrollima tema tegevust ja
kes on tema sõbrad.

3. Lapsevanem peab kindlasti olema tema kontaktide listis/nimekirjas.	2 %	13 %	11 %	37 %	37 %
4. Sotsiaalsõrgustikus võivad vanema kontrolli all kontot omada ka alla 13-aastased lapsed.	14 %	14 %	19 %	31 %	23 %
5. Lastel, kes suhtlevad meelsamini interneti vahendusel, on passiivsemad sotsiaalsed oskused.	10 %	14 %	28 %	34 %	14 %
6. Interneti vahendusel suheldes tunneb minu laps end turvalisemalt kui vahetult reaalses elus inimesega suheldes.	44 %	21 %	20 %	11 %	3 %

2.3. Arutelu

Töö koostamisel püstitas autor tuginedes Ofcom 2012. aasta uurimusele (Children and Parents..., 2012) viis hüpoteesi. Käesolevas uurimuses oli esimeseks püstitatud hüpoteesiks, et need lapsed, kes veedavad vanemate hinnangul rohkem aega üksi kodus, kasutavad vanemate hinnangul Facebooki sagedamini. Antud hüpotees leidis kinnitust. Leiti seos vanemate hinnangul üksi kodus veedetud aja ja vanemate hinnangul sotsiaalsõrgustikes veedetud aja vahel. Selgus, et kesmiselt veedab kuni 13- aastane laps ilma vanemateta kodus igapäevaselt 2-4 tundi. 37 % uuringus osalenud lapsevanematest kinnitab, et nende laps kasutab sotsiaalsõrgustikku igapäevaselt. Sellest saab järeldada, et vähemalt mingi osa üksi kodus veedetud ajast veedavad kuni 13- aastased sotsiaalsõrgustikke kasutades. Ka Ofcom uurimisinstituudi poolt läbiviidud uurimusest (Children and Parents..., 2012) selgus, et 10-15- aastased kasutaksid vaba aega kõige meelsamini sotsiaalsõrgustike külastamiseks. Lisaks arvutite kasutatakse teisi kommunikatsioonivahendeid. Kuna tänapäeval on peaaegu igal lapsel ka internetiühendusega mobiiltelefon, on nende sotsiaalsõrgustike kasutamise jälgimine

üha raskem.

Teiseks püstitatud hüpoteesiks oli, et lapsed, kes veedavad lapsevanemate hinnangul lapsevanematega rohkem aega koos, kasutavad lapsevanemate hinnangul Facebooki vähem. See hüpotees ei leidnud kinnitust. Ei leitud, et esineks seos lapsega koos veedetud ajale antava hinnangu ja lapse sotsiaälvõrgustiku kasutamise sagedusele antava hinnangu vahel. Ankeedis ei keskendunud küsimus mitte ühiselt kodus veedetud ajale (mitte ühiseid tegevusi tehes), vaid konkreetselt lapsega koos ühise tegevuse tegemisele (koos söögi valmistamine, mängude mängimine jne.). Ka Boyd et al. (2012) toob välja, et enamasti kasutatakse sotsiaälvõrgustikke igavustundest või tegevusetusest tingituna. 2012. aastal avaldatud uuringust (Children and Parents..., 2012) selgus, et lapsed, kes on rohkem hõivatud igapäevaste huvitegevustega (sh. ühiste tegevustega koos vanematega), kasutavad sotsiaälvõrgustikke oluliselt vähem. Käesolevas uurimuses, aga sellist seost ei esinenud. Uuringust selgus küll, et enamus küsitluses osalenud lapsevanematest teostab enda lapse internetitegevusele kontrolli ja piirab mingil määral lapse arvutikasutust, kuid see ei seostu vanemate hinnanguga sotsiaälvõrgustikes veedetud aja kohta.

Kolmandaks hüpoteesiks püstitati väide, et vanemate hinnangul rohkem sotsiaälvõrgustikke kasutava lapse kontolt on lapsevanemad enda hinnangul leidnud rohkem ebasobivat sisu. Hüpotees leidis kinnitust. Leiti oluline seos lapsevanemate poolt sotsiaälvõrgustike kasutamise sagedusele antud hinnangu ja lapse kontolt leitud ebasobiva sisu vahel. Ka Dowell et al. (2009) toob välja, et tihe sotsiaälvõrgustike kasutus võib tihti olla tingitud tähelepanu puudusest või vajadusest tähelepanu järgi reaalses elus. Selline käitumine põhjustab tihti ka tahtmatut riskikäitumist (lapse poolt postitatud ebasobiv sisu tähelepanu püüdmiseks). Seega, on tõenäoline, et lapsed, kes veedavad rohkem aega sotsiaälvõrgustikes, võivad sinna ka postitada ka ebasobiva alatooniga sisu (ebasobivad pildid, ebasobivad postitused/ kommentaarid jne.). Hasebrink et al. (2008) toob välja, et üheks suurimaks murekohaks sotsiaälvõrgustike kasutamise puhul on võõrastega kübersuhete loomine. Lapsed, kes kasutavad pidevalt sotsiaälvõrgustikke, loovad seal ka tõenäolisemalt sõprussuhteid võõraste kasutajatega. Interneti anonüümsuse tõttu ei tea laps kunagi kindlalt kes talle teisel pool arvutiekraani tegelikult vastab. Sellest tulenevalt võib seda seostada sellega, et ka uuringus osalenud vanemad leidnud enda lapse kontolt ebasobiva sisuga kommentaare ja postitusi võõrastelt kasutajatelt.

Neljandaks hüpoteesiks oli, et lapsevanemad, kes endi hinnangul on leidnud enda lapse sotsiaälvõrgustiku kontolt ebasobivat sisu, hindavad sotsiaälvõrgustike kasutamist riskantsemaks. Hüpotees ei leidnud kinnitust. Ei leidnud kinnitust, et lapse kontolt leitud

ebasobiva sisu ja sotsiaälvõrgustike kasutamisega kaasnevatele riskidele antava hinnangu vahel oleks seost. Kuigi Ofcomi (2012) uuringust (Children and Parents..., 2012) selgus, et need vanemad, kes on enda lapse kontolt leidnud mingisugust ebasobivat sisu, hindavad üldjuhul ka sotsiaälvõrgustike kasutamist riskantsemaks kui need vanemad, kes pole enda lapse kontolt ebasobivat sisu leidnud. Antud uurimuse käigus aga sellist seost ei esinenud. Seose puudumine võib olla tingitud sellest, et uuringus osales ka vanemaid, kes ei oma ise kontot sotsiaälvõrgustikus ja ei teosta järelvalvet enda lapse kontole. Kuna enamus sotsiaälvõrgustikes pole võimalik kogu informatsiooni teise inimese kontolt näha, kui ei olda üksteise „sõbralistis“, siis võib seose puudumine olla tingitud ka sellest. Uuringus osalenud lapsevanematest küll enamus omasid kontot sotsiaälvõrgustikus, kuid 33% vanematest ei ole enda lapse sõprade nimekirjas, seega ei saa nad lapse kontol leiduvale sisule teostada ka järelvalvet.

Viiendaks ja viimaseks hüpoteesiks püstitas autor väite, et vanemate hinnangul sotsiaälvõrgustike kasutamise riskantsuse kohta ilmneb erinevus poiste ja tüdrukute vahel. Autor soovis teada kas vanemad hindavad sotsiaälvõrgustike kasutamist riskantsemaks just ühele sugupoolele. Hüpotees ei leidnud kinnitust. Ei leidnud kinnitust, et esineks erinevus laste hinnangu kohta sotsiaälvõrgustike kasutamisega kaasnevate riskide puhul poisse ja tüdrukuid võrreldes. Kuigi uuringust ilmnes, et ebasobiva sisuga pilte on lapsevanemad rohkem leidnud poiste kontodelt, samuti ebasobivaid kommentaare. Seevastu tüdrukute kontodelt on lapsevanemad rohkem leidnud ebasobivaid kommentaare teiste poolt ja valeinformatsiooni lapse kohta. Kuigi Ofcomi (2012) uuringus (Children and Parents..., 2012) tuleb selgelt välja, et vanemad hindavad riskantsemaks just tüdrukute poolt sotsiaälvõrgustike kasutamist, siis käesolevast uurimusest sellist seost välja tuua ei saa. Vojtasi (2003) toob aga välja, et enamustel juhtudel avastatakse ebasobiv sisu just tüdrukute kontodelt ja, et tüdrukute puhul on ka suurem tõenäosus erinevate sotsiaälvõrgustike kasutamisega kaasnevate riskide esinemisele. Käesolevas uurimuses vanemate hinnangu ja laste sugude vahel aga sellist erinevust ei täheldatud. Põhjus võib olla selles, et uuringus osalenud vanemate lapsed jäid vanusesse 9-13 eluaastat ja sellises vanuses laste puhul hinnatakse ekslikult riske vähem tõenäolisemaks.

Käesoleva magistratöö autor soovib, et lapsevanemad pööraksid rohkem tähelepanu lapse sotsiaälvõrgustike kasutamise sagedusele ja lapse tegevusele sotsiaälvõrgustikes, seda eriti just nooremate laste puhul (kuni 13- aastased). Antud uurimusest selgub, et mitte kõik vanemad ei tea millega tema laps sotsiaälvõrgustikus tegeleb ja mida sinna postitab.

Magistritöö uurimuslik osa annab ülevaate lapsevanemate hinnangust lapse sotsiaalsõrgustiku kasutamisele, samuti annab see ülevaate lapsevanemate hinnangute vahel esinevatest seostest. Antud töö tulemuste põhjal leiab autor, et edasi võiks uurida lisaks lapsevanemate hinnangule reaalsel olukorda kuni 13- aastaste laste seas. Edasine uurimus võiks toimuda uurides laste nende sotsiaalsõrgustike kasutamist ning neid hiljem vanemate poolt antud hinnanguga võrrelda.

Antud töös esines mitmeid piiranguid. Esimeseks piiranguks võiks välja tuua valimi väiksuse. Antud töös esindatud valim on liiga väike, et teha lõplikke järeldusi lapsevanemate hinnangu kohta laste sotsiaalsõrgustike kasutamisel. Samuti on andmetena esitatud lapsevanemate hinnangud ja need ei pruugi kajastada reaalsel olukorda. Teiseks piiranguks võib välja tuua madalat reliaablust ankeedi küsimuste puhul. Kolmandaks piiranguks võib olla see, et enamus uurimuses osalenud lapsevanematest olid naissoost, see võib mõjutada nende antavaid hinnanguid.

Kokkuvõte

Antud magistritöö eesmärgiks oli uurida kuni 13- aastaste laste vanemate hinnangut nende laste tegevusele sotsiaalsõrgustikes. Autor soovis teada kui palju teavad vanemad nende alla 13-aastase lapse interneti kasutuse kohta ja kas ka Eesti vanemate seas on neid, kes on aidanud enda lapsele sotsiaalsõrgustikku konto luua. Samuti soovis autor teada millised riskid vanemate arvates varitsevad nende lapsi järelvalveta arvutikasutuse puhul. Antud uurimus põhineb autori poolt koostatud ankeedil, mida kasutati andmete kogumiseks. Autor kogus ankeedi koostamiseks mõtteid järgnevatest allikatest: Boyd et al. (2011), Hasebrink et al. (2008) ja Children and Parents: Media Use and Attitudes Report (2012). Töö eesmärgi saavutamiseks teostas autor 2012. aasta aprillis kvantitatiivse uurimuse. Valimisse kuulus kokku 118 lapsevanemat, kellest 88% olid naissoost ja 12% meessoost. Valim moodustus 4 Tartu linna kooli õpilaste vanematest, 2 Võrumaa kooli õpilaste vanematest (ankeet saadeti eelnimetatud koolidesse) ja juhuslikest lapsevanematest (küsitlust jagati ka Facebookis).

Uurimistulemused näitasid, et nii sotsiaalsõrgustikke omavate kui ka mitteomavate lapsevanemate seas oli neid, kes on aidanud alla 13- aastasele lapsele luua konto sotsiaalsõrgustikku (kokku 37 %). Leiti ka oluline seos vanemate poolt sotsiaalsõrgustikus konto omamise ja lapsele konto tegemise abistamise vahel. Selgus ka, et kõige

sagedasemateks riskideks sotsiaalsõrgustike kasutamise puhul peavad vanemad liiga isikliku informatsiooni postitamist sotsiaalsõrgustikku, laste jaoks sobimatu sisu leidumist, laste ära kasutamist ja sõtuvuse tekkimist. Samas ei leidnud kinnitust, et vanemate hinnang riskide kohta erineks poiste ja tüdrukute puhul.

Lisaks eelpool mainitule selgus, et lapsevanemate hinnangul üksi kodus veedetud aeg ja vanemate hinnang lapse sotsiaalsõrgustike kasutamise sagedusega on seoses. Samas leidis ka oluline seos lapsevanema poolt lapse kontolt leitud ebasobiva sisu ja vanemate hinnangul sotsiaalsõrgustikus veedetud aja vahel.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et töö annab ülevaate lapsevanemate hinnangutest sotsiaalsõrgustike kasutamisel. Tulemusest selgusid täpselt ka riskitüübid, mida vanemad peavad kõige sagedamini esinevaks ja millele tuleks enam tähelepanu pöörata.

Summary

Attitudes about social networks usage among parents with children until age 13

The aim of this Master's thesis was to examine parents attitudes about their children's social media usage. The author also wanted to know how much do parents know about their child's activities in social networks and if there are any parents who have helped their children with creating an account. In addition, the author wanted to examine which are the most common internet risks in parents opinion. The present study is based on a questionnaire compiled by the author, which was used for data collection. The following sources were consulted in preparing the questionnaire: Boyd et al. (2011), Hasebrink et al. (2008) ja Children and Parents: Media Use and Attitudes Report (2012). To achieve the purpose of the thesis, a quantitative study was carried out in April 2012. In total, the sample included 118 parents (88 % women and 12 % men) from 4 schools in Tartu, 2 schools from Võru and random parents from the internet.

Based on self-reported data, the study results showed that there were 37 % of parents involved in the study who have helped their children with creating an account in social networking site. It also appeared that there is a connection between parents having an account in social networking site and helping their children with creating an account. In addition, it appeared that the most common risks in parents opinion are posting personal information, seeing inappropriate content, taking advantage of children and internet addiction. It did not appear that parents attitudes would differ when comparing boys and girls.

In addition to the above, it also appeared that there is a connection between parents attitudes about the time child spends home alone and the attitudes about childs social networks usage frequency. Also there was an important connection between the parents assessment of the time child spends time in social networks and the inappropriate content found on childs social network account.

In conclusion, it can be said that the present thesis provides an overview of parents attitudes about social networking usage. The thesis clearly points out the risks that parents would rank as the most common and which should receive more attention.

Tänuõnad

Autor soovib tänada inimesi, kes aitasid kaasa käesoleva magistratöö valmimisele:

- Uurimuses osalenud lapsevanemaid, kes olid abiks andmete kogumisel.
- Uurimuses osalenud koolijuhte, kes andsid autorile võimaluse uurimusliku osa

teostamiseks.

- Piret Luike, kes oli autorile töö valmimisel suuresti abiks.
- Lisaks soovib autor tänada Kristjan Kängseppa, Ene Seili, Marge Hindriksit ja teisi enda lähedasi mõistva ja toetava suhtumise eest!

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Kasutatud kirjandus

- An, S. & Stern, S. (2011). Mitigating the Effects of Advergaming on Children. Do advertising breaks work? *Journal of Advertising*, vol. 40, no. 1 (Kevad 2011), pp. 43–56. 011 American Academy of Advertising
- Barbovschi, M. (2010). *Meet the "E-Strangers". Predictors of Teenagers' Online-Offline Encounters*. Sotsioloogia ja sotsiaaltöö teaduskond. "Babeş-Bolyai" Cluj-Napoca Ülikool, Rumeenia.
- Boyd, D., Hargittai, E., Schultz, J. & Palfrey, J. (2011). *Why parent help their children lie to Facebook about age: Unintended consequences of the „Children's Online Privacy Act“*. First Monday, Volume 16, Number 11 - 7 November 2011
- Calvert, S. L. (2008). Children as Consumers: Advertising and Marketing. *The Future of Children*. Vol. 18 / NO. 1 / Kevad 2008 . pp. 205-234
- Children and Parents: Media Use and Attitudes Report (2012). USA: Ofcom Research Institute
- Cotter, T. (2012). *78 percent of parents helped create their child's Facebook account*. Student Advisor. June, 2012.
- Dowell, E. B. , Burgess, A. W. & Gavanagh, D. J. (2009). Clustering of Internet Risk Behaviors in a Middle School Student Population. *Journal of School Health*. November 2009, Vol. 79, Nr. 11
- Golder, S. & Huberman, B. A. (2006). "Usage Patterns of Collaborative Tagging Systems" (<http://www.hpl.hp.com/research/idl/papers/tags/tags.pdf>). *Journal of Information Science* 32 (2). (Külastatud 23. 04. 2013.)
- Goldman, D. (2009). *"MySpace to cut 30%, or 430 jobs"* (http://money.cnn.com/2009/06/16/technology/myspace_layoffs/index.htm). CNN. (Külastatud 23.04.2013)

Hasebrink, U., Livingstone, S., Haddon, L. (2008). *Comparing children's online opportunities and risks across Europe: Cross-national comparisons for EU Kids Online*. London: EU Kids Online (Deliverable D3.2).

Jones, G. , Morgan, N. & Hodges, A. (2010). *The Complete Guide to Social Media*. From The Social Media Guys.

Kalmus, V., Pruulmann-Vengerfeldt, P., Runnel, P., & Siibak, A. (2009).

Mapping the terrain of “Generation C”: Places and practices of online content creation among Estonian teenagers. [Special Issue]. *Young People, Mediated Discourse and Communication Technologies, Journal of Computer-Mediated Communication*, 14 (4).

Kaplan, Andreas M.; Michael Haenlein (2010). "Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media" ([http:// www.sciencedirect. com/ science/ article/ B6W454XFF2S0-1/ 2/ 600db1bd6e0c9903c744aaf34b0b12e1](http://www.sciencedirect.com/science/article/B6W454XFF2S0-1/2/600db1bd6e0c9903c744aaf34b0b12e1)). *Business Horizons* 53 (1): 59-68

Kim, J., & Cicchetti, D. (2009). Mean-level change and intraindividual variability in self-esteem and depression among high-risk children. *International Journal of Behavioral Development*, 33(3)

Kraut, R. E., Patterson, M., Lundmark, V., Kiesler, S., Mukhopadhyay, T., & Scherlis, W. (1998). Internet paradox: A social technology that reduces social involvement and psychological well-being. *American Psychologist*, 53, 1017-1032.

Leary, B. (2010). *Overemphasis on Brand Building Leads to Mistrust*. Technology Inc. ([http://technology. inc. com/ internet/ articles/ 201003/ leary. Html](http://technology.inc.com/internet/articles/201003/leary.html)). (Külastatud 29.04.2013).

Lenhart, A., Kristen Purcell, Aaron Smith, and Kathryn Zickuhr, 2010. “*Social media & mobile Internet use among teens and young adults*,” Pew Internet and American Life Project.

- Livingstone, S. & Helsper, E. J. (2007). Taking risks when communicating on the internet. The role of offline social-psychological factors in young people's vulnerability to online risks. *Information, Communication & Society* Oktoober 2007, Vol. 10, No. 5, pp. 619–644
- Oxford Dictionaries Online (2013). England: Oxford University Press
- Petronio, S. (1994). Privacy binds in family interactions: The case of parental privacy invasion. In W. R. Cupach & B. H. Spitzberg (Eds.), *The dark side of interpersonal communication* (pp. 241-257). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Quinn, S. & Oldmeadow, J. A. (2013). Is the i-generation a 'we' generation? Social networking use among 9- to 13-year-olds and belonging. *British Journal of Developmental Psychology* (2013), 31, 136–142
- Reklaamiseadus (2009). Eesti Vabariigi põhiseadus, Riigiteataja.
- Sharples, M., Graber, R., Harrison, C., Logan, K. (2009). E-safety and Web 2.0 for children aged 11-16. *Journal of Computer Assisted Learning*. Vol. 25, Nr. 1, 70-84
- Should Your Mom Be Your Facebook Friend? (2011). *Scholastic Scope*. March 7, 2011
- "The Social Network (2010)" (<http://www.imdb.com/title/tt1285016/>). imdb.com. amazon.com (Film vaadatud 22.04.2013.)
- Towell, N. (2008). "The Age article on the world's first court documents to be served via Facebook" (<http://www.theage.com.au/articles/2008/12/16/1229189579001.html>). Melbourne: Theage.com.au. 2009-06-15. (Külastatud 22.04.2013).
- Wang, C. C. & Chang, Y. T. (2010). Cyber Relationship Motives: Scale Development and Validation. *Social Behaviour and Personality*. 2010, 38(3), 289-300.
- Wojtasik, L. (2003). *Pedophilia and Pornography on the Internet: Threats to Children*. Nobody's Children Foundation 2003.

Wunsch-Vincent, S. & Vickery, G. (2006). Participative Web: User- created content. *Working Party on the Information Economy*. DSTI/ICCP/IE(2006)7/FINAL.

LISA 1

Ankeet

Tere! Olen Tartu Ülikooli magistriõppe tudeng Meeri Roodus. Minu magistritöö eesmärgiks on välja selgitada alla 13-aastaste laste vanemate hinnang nende laste tegevusele populaarsetes sotsiaalsõrgustikes. Vajan teie abi enda töö koostamisel, selleks palun teil vastata allpool esitatud küsimustele. Ankeet on anonüümne ning andmeid kasutatakse vaid käesoleva uurimuse raames. Kui teie peres kasvab enam kui üks alla 13-aastane laps, siis palun vastata küsimused vaid selle lapse kohta, kelle klassis ankeet jagati.

Olen meeleldi nõus vastama ka teie poolt tekkivatele küsimustele.

Meeri Roodus

55660187

meeri20@gmail.com

1. Laps, kelle kohta ankeedi täidate, on ...

- a) Poiss b) Tüdruk

2. Kui vana on teie laps

- a) 9-aastane b) 10-aastane c) 11-aastane d) 12-aastane
e) Muu

3. Teie hinnangul eelistab teie laps pigem...

- a) ainult suurt tutvusringkonda, kus lähem suhtlemine on pigem pealiskaudne
b) suurt tutvusringkonda, kuid teatud inimesi, kellega suheldakse tihedamalt
c) ainult teatud inimesi, kellega suheldakse tihedamalt

4. Teie lapse sõprusringkond (sõbrad, kellega teie laps suhtleb pidevalt) on teie hinnangul pigem...

- a) väga väike (1 hea sõber) b) pigem väike (kuni 2 head sõpra) c) keskmise suurusega (3-4 head sõpra) d) üsna suur (5-6 head sõpra) e) väga suur (7 või enam head sõpra)

5. Teie hinnangul suhtleb teie laps enda sõpradega pigem...

- a) sotsiaalsõrgustike kaudu
b) reaalses elus vahetu kontakti kaudu

c) nii reaalses elus kui ka sotsiaalsõrgustikus

6. Palun märkige kui palju aega päevas veedab teie laps ilma vanemateta kodus.

- a) Vähem kui tund päevas b) 1-2 tundi päevas c) 3-4 tundi päevas
b) 4-5 tundi päevas e) 5-6 tundi päevas f) rohkem kui 6 tundi päevas

7. Teie laps eelistab teie hinnangul vaba aja veetmise võimalusena pigem...

- a) aktiivset huvitegevust (sportlikud tegevused, mõni huviring vms.)
b) mõnda tubast huvitegevust (lauamängud, filmid, lugemine vms.)
c) internetis mängude mängimist või mõne sotsiaalsõrgustiku kasutamist

8. Palun märkige kas teie laps osaleb mõnes huviringis ja kui palju aega nädalas sellele kulub.

- a) Ei osale üheski ringis b) kord nädalas c) 1-2 korda nädalas
d) 3-4 korda nädalas e) 5-6 korda nädalas f) igapäevaselt

9. Palun märkige mitu tundi päevas teete midagi koos lapsega (kodus joonistamine, mängimine, kinos käimine, jalutamas käimine vms.)

- a) 0-1 tundi b) 1-2 tundi c) 2-3 tundi d) 3-4 tundi
e) 4-5 tundi f) 5-6 tundi g) 6- ... tundi

10. Palun märkide millistes vaba aja tegevustes osalete koos lapsega kodus enim (valida kolm).

- _____ lauamängude mängimine
_____ koos söögi valmistamine
_____ koos majapidamistoimetuste tegemine
_____ joonistamine, mõne mängu mängimine
_____ õhtuti koos televiisori vaatamine
_____ sportlike mängude mängimine
_____ muu

11. Palun märkige tabelisse kui tihti ja milliseid sotsiaalsõrgustikke kasutab teie laps teie hinnangul.

	Ei kasuta üldse	Vähem kui kord nädalas	1-2 korda nädalas	3-4 korda nädalas	5-6 korda nädalas	Igapäevaselt
Facebook						
Rate.ee						
Google +						
Muu						
.....						
.....						

12. Kas omate ise kontot mõnes sotsiaalvõrgustikus? (Orkut, Facebook vms.)

a) Jah b) Ei

Kui jah, siis

millises?

13. Kas olete aidanud enda lapsel luua konto sotsiaalvõrgustikku? Kui jah, siis millisesse?

a) Jah

b) Ei

Kui te ei oma kontot samas sotsiaalvõrgustikus, kus teie laps, siis liikuge küsimuse nr. 17 juurde.

14. Kui omate kontot mõnes sotsiaalvõrgustikus, kas teie kontaktide nimekirjas on ka teie laps?

a) Jah

b) Ei

15. Kas kogu teie lapse tegevus on teile nähtav?

_____ Kõik on nähtav

_____ Pole üldse nähtav

_____ Kohati nähtav, kuid mõningaste määrandustega.

Millistega?

.....

16. Kas olete enda lapse kontolt leidnud ebasobiva alatooniga sisu? Kui jah, siis millist?

a) Ei ole leidnud

b) Olen leidnud...

_____ ebasobivaid pilte

_____ ebasobivaid kommentaare minu lapse poolt

_____ ebasobivaid kommentaare teiste poolt

_____ valeinformatsiooni lapse andmete kohta

_____ muu

17. Kui riskantseks hindate ilma vanemliku kontrollita sotsiaalmeedia kasutamist laste poolt?

a) Üldse mitte riskantseks b) Pigem vähe riskantseks c) Ohutuks, kui mõningate riskidega

d) Pigem riskantseks e) Väga riskantseks

18. Millised riskifaktorid esinevad ilma vanemliku kontrollita sotsiaalmeedia kasutamisel teie endi hinnangul enim? Palun valige nimekirjast 3.

	Täiskasvanud võivad last ära kasutada
	Laps võib internetti postitada liiga isiklikku informatsiooni
	Arvutiviirused ja muu pahavara
	Laste jaoks sobimatu sisu
	Küberkiusajad
	Tasuliste teenuste kasutamine laste poolt
	Sõltuvuse tekkimine
	Muu. Milline?

19. Võrreldes poisse ja tüdrukuid, on sotsiaalmeedia kasutamisel...

a) tunduvalt enam riske poistel b) mõnevõrra enam riske poistel c) riske võrdselt nii poistel kui tüdrukutel d) mõnevõrra enam riske tüdrukutel e) tunduvalt enam riske tüdrukutel

20. Palun märkige millisel määral nõustute järgnevate väidetega. Palun tehke rist või linnuke vastavasse ruudukesse.

Väide	1- pole üldse nõus	2- pigem pole nõus	3- pole kindel	4- pigem nõustun	5- nõustun täielikult
1. Minu laps sotsialiseerub sotsiaalvõrgustikes meelsamini kui reaalses elus.					
2. Sotsiaalvõrgustikus peab vanem kontrollima tema tegevust ja kes on tema sõbrad.					
3. Lapsevanem peab kindlasti olema tema kontaktide listis/nimekirjas.					
4. Sotsiaalvõrgustikus võivad vanema kontrolli all kontot omada ka alla 13-aastased lapsed.					
5. Lastel, kes suhtlevad meelsamini interneti vahendusel, on passiivsemad sotsiaalsed oskused.					
6. Interneti vahendusel suheldes tunneb minu laps end turvalisemalt kui vahetult reaalses elus inimesega suheldes.					

21. Teie sugu

a) mees b) naine

Teie töökoht...

a) nõuab pidevat arvutiga töötamist b) nõuab mõningast arvutiga töötamist c) ei nõua arvutiga töötamist

23. Kui palju aega päevas veedate enda vabast ajast arvuti taga?

a) üldse mitte b) vähem kui tund päevas c) 1-2 tundi päevas d) 2-3 tundi päevas e) 3-4 tundi päevas f) rohkem kui 4 tundi päevas

24. Milliseks hindate enda arvutialaseid oskusi?

a) väga nõrk b) pigem nõrk c) keskmisel tasemel d) üle keskmise e) pigem tugevaks f) väga tugevaks

25. Mitu arvutit on teie majapidamises?

- a) mitte ühtegi b) 1 c) 2 d) 3 e) 4 f) rohkem kui 4*

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Meeri Roodus

(sünnikuupäev: 28. 02. 1989.)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

KUNI 13- AASTASTE LASTE VANEMATE HINNANG NENDE LAPSE TEGEVUSELE
SOTSIAALVÕRGUSTIKES

mille juhendaja on Piret Luik

- 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- 1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 19. 05. 2012.